

Conventional Animal Keeping

Material for Trainees

Конвенционално - интензивно животновъдство

Интензивното животновъдство има за цел да се получи най-голяма печалба от малко количество труд и разходи. Например, вместо да му бъде позволено на едно животно да се разхожда из пасища и да пасе, то обикновено се ограничава в малка площ.

Въпроси, свързани с този вид земеделие включва:

- * използването на антибиотици
- * химически хербициди и пестициди
- * Използването на генетично модифицирани организми (ГМО) и други елементи, като храна за животни

Потенциалните ползи от този тип на отглеждане включват:

- * Масовото производство на месо за потребителите
- * всички дейности са насочени към минимална себестойност

Основни характеристики:

Околната среда се разглежда единствено като място за извършване на стопанска дейност и източник на суровини за производството; **Животното** се възприема единствено като обект и средство за производство.

Въпреки че понастоящем, конвенционалното производство е основно и се приема за традиционно, исторически, като носител на всички споменати белези, то се развива сравнително късно. Първоначално, отглеждането на животните и производството на животинска продукция носят в по-голяма степен белезите на биосъобразност, да не говорим, че въобще не е бил възможен и не е съществувал конфликт с околната среда. Конвенционалното производство е "рожба" на техническия и технологичния прогрес, които доведоха до съществено изменение в начина на отглеждането, храненето, селекцията и репродукцията на животните. Характерни черти на този начин на производство са концентрацията и специализацията. За отглеждането на животните бяха създадени ферми с капацитет до 2000 дойни крави, 60-90 хиляди телета за угодяване, над 150 хиляди овце, над 500 хиляди кокошки, над 10 млн. бройлери. При интензивните технологии в говедовъдството, животните целогодишно се отглеждат в закрити или полуоткрити сгради, със или без дворове. Всички процеси - хранене, поене, почистване на тора, доене са механизирани. През последните години доенето на кравите се роботизира, а контролирането на продуктивността, физиологичното и здравословното състояние на животните се компютеризира. Овцевъдството е най-екстензивният отрасъл на животновъдството. По-висока е интензификацията при технологиите за угодяване на шилета. За тази категория се строят масивни постройки, позволяващи механизирани на храненето, поенето и почистването на помещенията. Разработени са технологии за механизирано доене на овцете, но у нас те практически не се използват. По-широко приложение има механизирания стрижба. Птицевъдството е сред най-интензивните отрасли. Високата размножителна способност и малкият генерационен интервал, позволиха за кратко време да се достигнат рекордни нива по продуктивност. Реализирането им е възможно единствено при създаване на оптимални условия - подходяща температура, влажност и движение на

въздуха, определен светлинен режим и т.н. В промишлените комплекси тези процеси са изцяло автоматизирани. Висока концентрация, механизация и автоматизация на производствените процеси са характерни и за свиневъдството. Създаването на многоетажни свинарници, многоетажни клетъчни батерии за отглеждане на прасетата, пълната механизация на производствените процеси позволяват в един комплекс да се отглеждат стотици хиляди свине. У нас има изградени комплекси за 1000- 10 000 свине-майки и 6000 до 100 000 уоеи прасета годишно.

Заедно с развитието на технологиите на отглеждане се подобри и храненето на животните. Основната цел на храненето при конвенционалното животновъдство е постигане на най- висока продуктивност, в съответствие с генетичните заложи на животните. В тази връзка, за отделните видове са разработени детайлизирани норми, отчитащи потребностите от енергия и хранителни вещества за всяка отделна функция на организма- поддържане на живота, растеж и угояване, репродукция, работа, образуване на мляко, яйца и т. н. При храненето се използват над 6000 вида фуражи и над толкова фуражни добавки, а съвременните компютърни програми позволяват дажбите да се балансират по над 40 хранителни фактори. Компютеризацията на производствените процеси позволи високопродуктивните животни да се хранят в зависимост от ежедневните им индивидуални потребности.

Развитието на техниката и технологиите на хранене и отглеждане е насочено към създаване на жизнена среда, в която животните максимално да реализират продуктивния си потенциал. Тогава, не е ли това най- благоприятната среда за животните? Проблемът е, че техногенната среда е най- благоприятна за максимално развитие на признаци, които сами по себе си са “неблагоприятни” за животинския организъм.

При конвенционалното производство селекцията е насочена към достигане на максимална продуктивност. Развитието на генетиката, усъвършенстването на методите за преценка на развъдната стойност и технологиите за изкуствено осеменяване, доведоха до многократно увеличаване на продуктивността, която при отделни видове се доближи до биологичните предели. Във всички отрасли на животновъдството усилията на селекционерите се съсредоточиха върху няколко основни породи, които на по- късен етап, поради високата си продуктивност бяха масово разпространени в света. Бяха създадени “техногенни” породи, способни да дават висока продуктивност в новите “техногенни” условия на средата. Средната годишна млечност на кравите надхвърли 10 000 l (Израел), на биволиците и козите- 2500 l, на овцете 800 l. Годишно от един коч се получава по 14-19 kg вълна, от една кокошка по 340-345 яйца. Среднодневният прираст на прасетата в периода на угояване достигна 0.900-0.950 kg, на телетата 1.500-1.600, до 2.000 kg. Пилетата бройлери на 7- седмична възраст достигат жива маса 2.1-2.2 kg, а хибридите на Пекинската патица- 3.2-3.3 kg, при разход на фураж съответно 1.92-1.98 kg и 2.4-2.5 kg за kg прираст. Независимо от постигнатите резултати, проблемите, свързани с производството на животинска продукция, не са решени. Причината е, че единственото, ръководно начало на селскостопанската дейност е задоволяване на постоянно нарастващите човешки потребности. На тази основа се градят принципите на отглеждане, хранене, селекция, без да се отчитат изискванията и възможностите на самите животни. Изменението на насоката на отбора при domestikацията, продължителната селекция по продуктивност, храненето с необичайни, несвойствени за дадения вид фуражи, съчетано с “промишлените” фактори на средата- пренатовареност на помещенията, ограничено движение, изолация от естествените средови въздействия и т. н., дестабилизираха

системите и механизмите, определящи силата и характера на реакциите, поддържащи равновесието в животинския организъм. Това доведе до отслабване на защитната му способност, до нарастване на заболяемостта, повишаване на смъртността, увеличаване на безплодието. По този начин, създадената от човека "изкуствена" система за производство на животинска продукция, започна да работи против основното си звено - човека. Все по-трудно стана управляването на тази система без химикали, антибиотици, и др., които едва ли някой приема иначе, освен като необходимо зло. Наред с това, многократното повишаване на продуктивността на животните в резултат на селекцията, не удовлетвори производителите. В стремежа за увеличаване на производството, се роди идеята за използване на вещества, стимулиращи продуктивността. Масово в животновъдната практика започна да се прилага соматотропния хормон, тъй като се оказа, че той не само стимулира растежа, но инжектиран на дойните крави води до повишаване на млечността им с 15-20%. По-късно обаче се установи, че макар да е естествен продукт на животинския организъм, въведен мускулно хормонът не се разгражда, а се натрупва и чрез месото попада в човешкото тяло. Впоследствие беше доказано, че консумирането на месо от животни, третирани със соматотропен хормон е основната причина за увеличаване на заболяемостта от рак на млечната жлеза при жените и рак на простатата при мъжете.

Опасението за здравето на хората от постоянното влошаване на условията на жизнената среда и употребата на храни, съдържащи странични субстанции, породиха естествената необходимост от алтернативни начини на производство на животинска продукция. Първоначално възникнаха идеите за защита на околната среда, за намаляване на органичните отпадъци от производството в почвата и водите, заобикалящи фермите, за ограничаване на емисиите на вредните газове в атмосферата. Заговори се за "екологично" производство на животинска продукция. На по-късен етап към екологичното производство бяха предявени изисквания не само да не замърсява околната среда, но да произвежда "екологично" чиста продукция, като се развива в незамърсени райони и при производството не се използват антибиотици, хормони, и други вредни за здравето на човека вещества. Накрая възникнаха идеите и за отглеждане на животните при "естествени", "природосъобразни", "екологични" условия на средата, по "естествен", "природосъобразен", "екологичен" начин. Отчитайки твърде разнородните, противоречиви и често стоящи на противоположна основа изисквания, които се предявяват към "екологичното" животновъдство (като синоним се използват термините "екологосъобразно" или "природосъобразно"), Николов и Николова (1999) предложиха в рамките на досегашната употреба на термина да се отделят две самостоятелни, принципно различни направления - екологосъобразно и биосъобразно животновъдство.